

be considered to be the fact that the professional orientation at the unpopular professions was defined as an important state task in the period of Soviet Union; however, such approach cannot be implemented in the market economy. Therefore, it can be notified that a teacher of labour training had to solve the problem of the pupils' professional orientation at the in prestigious professions independently, and nowadays a teacher does not have an effective means to orient the schoolchildren at them.

Keywords: *professional orientation, labour training, pupils, unpopular professions*

УДК 37(477): 621

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО ПІДРУЧНИКА «УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА. 5 КЛАС» В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Г.Л. Бійчук,
*кандидат педагогічних наук,
Інститут педагогіки НАПН України
e-mail: halyna.bijchuk@gmail.com*

У статті розглядається можливість упровадження ІКТ і мультимедійного програмно-педагогічного засобу з української літератури в основній школі з використання мультимедійних сценаріїв уроків у 5 класі на основі компетентнісного підходу. Застосування інформаційно-комунікативних технологій та мультимедійних програмних засобів підвищується пізнавальний інтерес учнів до вивчення предмета літератури

Ключові слова: *ІКТ, компетентність, медіа грамотність, програмно-педагогічний комплекс, інформаційні технології, навчання на основі проекту.*

Постановка проблеми. Підготувати особистість до активної життєдіяльності в інформаційному суспільстві – одне з головних завдань національної системи освіти, а створення науково-педагогічного забезпечення цього процесу – пріоритетне завдання психолого-педагогічної науки. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчання потребує від учителя якісних змін в системі роботи й організації праці, набутті нових навиків інформаційної та медіа грамотності в своїй професійній діяльності. Водночас підвищуються державні вимоги в роботі з ІКТ учителів гуманітарних предметів щодо використання мультимедійних технологій у процесі вивчення української літератури на основі компетентнісного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про усвідомлення важливості соціального замовлення свідчить поява численних методичних праць із проблеми застосування ІКТ на уроках літератури (Богдан Л., Вемберг В., Драч О.,

Матюшкіна Т., Скобельська О., Уліщенко А., Уліщенко В., Бійчук Г. та ін.), у яких обґрунтовується доцільність звернення до інформаційно-комп'ютерних технологій у процесі вивчення художнього твору, наводяться розробки уроків із використанням ІКТ. Науковці і вчителі-практики переконливо доводять, що застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у сукупності з мультимедійними програмно-педагогічними засобами сприяє ефективному засвоєнню учнями навчального матеріалу. Розвивається алгоритмічний і логічний стиль мислення школярів, активізується процес оволодіння основними мислительними операціями, які формують уміння послідовно і чітко висловлювати думки, організовувати навчальну діяльність.

Формулювання цілей: використання інформаційно-комп'ютерних технологій та мультимедійних програмно-педагогічних засобів навчання у процесі вивчення української літератури в основній школі на засадах компетентнісного підходу.

Вклад основного матеріалу. Методика використання мультимедійних технологій передбачає вдосконалення системи управління навчанням на різних етапах уроку, посилення мотивації навчання, підвищення інформаційної культури учнів та рівня підготовки в галузі сучасних інформаційних технологій, а також демонстрацію можливостей комп'ютера як дидактичних можливостей для гри. Школярів зацікавлює новизна проведення мультимедійних уроків у них з'являється зацікавленість до вивчення навчального матеріалу на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій. Дидактичні можливості мультимедійного підручника допомагають засвоїти базові знання з предмета, систематизувати засвоєний навчальний матеріал, сформувані навички самоконтролю та мотивацію до навчання, а також надають навчально-методичну допомогу учням у самостійній роботі.

Для проведення мультимедійного уроку вчителю необхідні такі технічні засоби:

- персональний комп'ютер (ноутбуки), оснащені системним і спеціальним програмним забезпеченням і об'єднанні в локальну мережу комп'ютерний клас);
- мультимедійний проектор;
- інтерактивна та смарт-дошка тощо.

Для проведення цікавих та змістовних уроків української літератури творчому вчителю пропонується електронний навчально-методичний комплект «Українська література, 5 клас» (далі – ЕНМК).

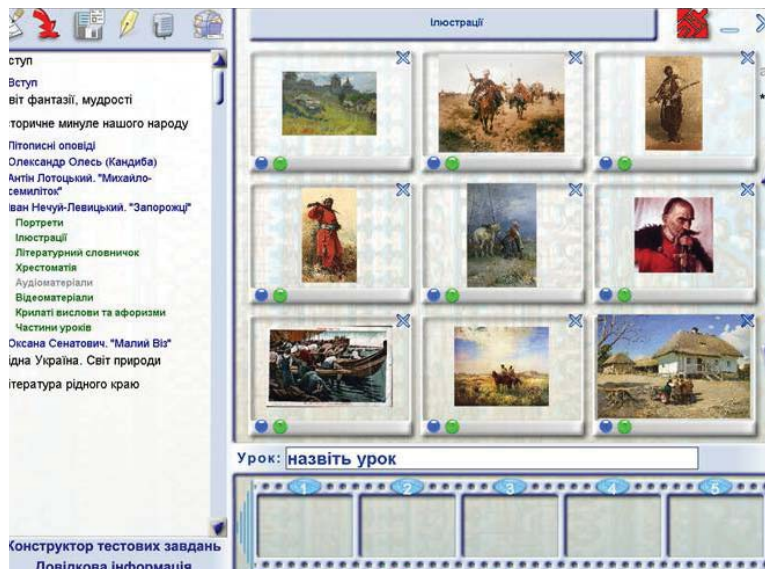
ЕНМК укладений відповідно до Програми Міністерства освіти і науки України з української літератури.

ЕНМК «Українська література, 5 клас» складається з конструктора уроків, авторських уроків та конструктора тестових завдань.

За допомогою конструктора уроків учитель може створити власний урок, використовуючи свої та запропоновані дидактичні матеріали (мал. 1.1), а саме:

- портрети письменників;
- ілюстрації;

- літературний словничок;
- хрестоматію;
- аудіофрагменти;
- відеофрагменти;
- крилаті вислови та афоризми.

Мал. 1.1

Також можна скористатися авторськими розробками уроків, які розташовані послідовно за темами:

1. *Вступ.*
2. *Міфи і легенди українців «Про створення землі», «Чому буває сумне сонце?», «Про зоряний Віз», «Про вітер», «Про вогонь», «Про дощ», «Чому пес живе коло людини?», «Берегиня».*
3. *Народні казки «Про правду і кривду», «Мудра дівчина», «Про Жар-Птицю та Вовка», «Красний Іванко і заляте місто».*
4. *Літературні казки. І. Франко. «Фарбований лис».*
5. *Василь Королів-Старий. «Потерчата», «Хуха-Моховинка».*
6. *Іван Липа. «Близнята».*
7. *Василь Симоненко. «Цар Плаксій та Лоскотон».*
8. *Загадки.*
9. *Леонід Глібов. «Химерний, маленький...», «Що за птиця?», «Хто розмовляє?», «Хто сестра і брат?», «Квіткове весілля».*
10. *Прислів'я та приказки.*
11. *Літописні оповіді: про заснування Києва, про князя Олега, про княгиню Ольгу, про хрещення Києва князем Володимиром.*

12. *Олександр Олесь (Кандиба). «Заспів», «Україна в старовину», «Наші предки – слов'яни», «Початки Києва», «Аскольд і Дір», «Поход на Царгород», «Княгиня Ольга», «Ярослав Мудрий», «Микита Кожум'яка».*

13. *Антін Лотоцький. «Михайло-семиліток».*

14. *Іван Нечуй-Левицький. «Запорожці».*

15. *Оксана Сенатович. «Малий Віз».*

16. *Тарас Шевченко. «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати...».*

17. *Костянтина Малицька. «Чом, чом, земле моя...», «Соловей».*

18. *Олена Пчілка (Ольга Косач). «Сосонка».*

19. *Павло Тичина. «Не бував ти у наших краях!», «Гаї шумлять...», «Блажить мою душу обвіяла...».*

20. *Євген Гуцало. «Лось».*

21. *Богдан-Ігор Антонич. «Весна», «Назустріч», «На шляху».*

22. *Григор Тютюнник. «Дивак».*

23. *Микола Вінграновський. «Перша коліскова», «Ходімте в сад...», «Сама собою річка ця тече...».*

Запропоновані авторські розробки уроків спрямовані на те, щоб через зацікавленість залучити п'ятикласників до текстуального вивчення творів, формувати у школярів уявлення про літературу як мистецтво слова, відпрацювати вміння й навички аналізу художнього тексту. З цією метою в уроках містяться матеріали для вчителя, цікаві запитання та завдання для учнів, вікторини (мал. 1.2), кросворди (мал. 1.3), завдання з тематичного оцінювання тощо.

Вікторина „Упізнай твір”

1. "От вночі розпочалась пожежа в другого господаря і згоріло все, а колесо першого викотилося та й залишилося".

А) „Про вітер”

Б) „Про дощ”

В) „Дажбог”

Г) “Чому пес живе коло людини”

Перевірити

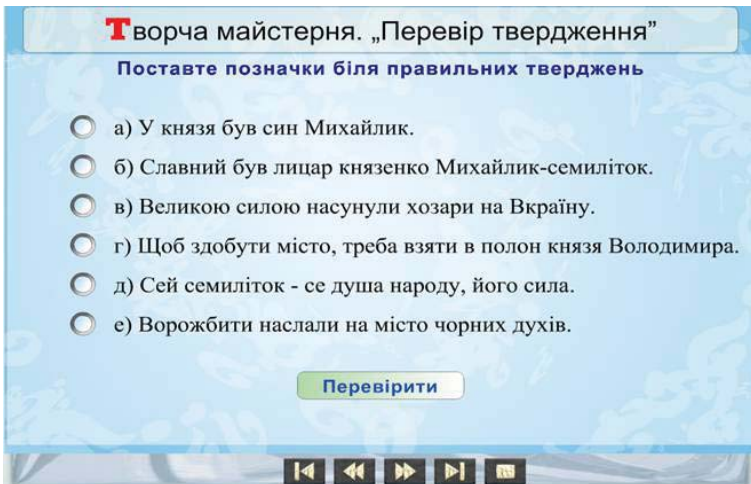
◀ ◁ ▷ ▶

Мал. 1.2

Мал. 1.3

Для підсумкового етапу пропонуються завдання творчого, а також проблемного й аналітичного характеру. Поряд з класичними формами завдань подаються інтерактивні, які широко використовуються в сучасному уроці (мал. 1.4–1.7).

Мал. 1.4

Творча майстерня 1

Виберіть ті риси, які притаманні лису.

спритний;

чесний;

добрий;

самовпевнений;

пихатий;

чуйний;

хитрий;

легковажний;

справедливий;

вигадливий.

гордий;

[Перевірити](#)

⏪ ⏴ ⏵ ⏩ 📄

Мал. 1.5

Творча майстерня 2

Подивіться уривки з мультфільму та виберіть рису характеру, яка відповідає цьому епізоду.

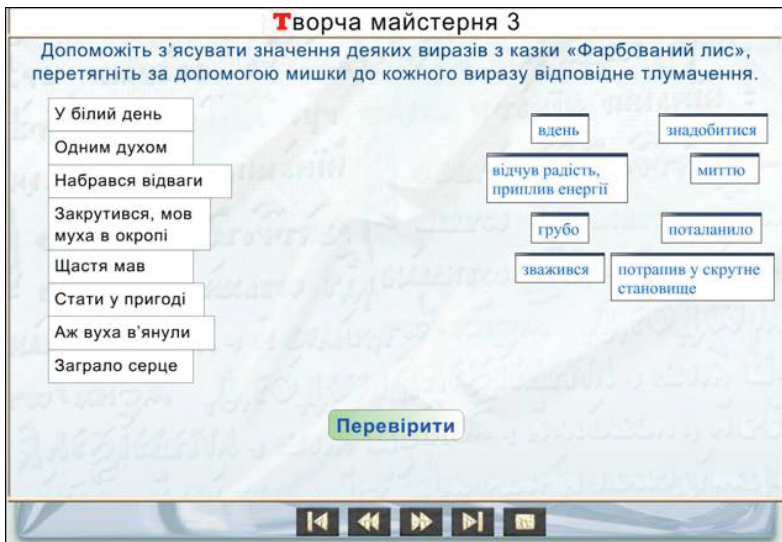

1 2 3 4

▶ ⏸

⏪ 50%

⏪ ⏴ ⏵ ⏩ 📄

Мал. 1.6

Мал. 1.7

Після вивчення кожної теми пропонуються тестові завдання для тематичного оцінювання, які можна доповнити, використовуючи конструктор тестових завдань (мал. 1.8).

Мал. 1.8

ЕНМК «Українська література, 5 клас» може бути використаний учителем для:

- підготовки та проведення уроку;
- створення власних уроків;
- проведення тестового контролю знань;
- індивідуальних і факультативних занять.

Плануючи проведення уроків із використанням ЕНМК «Українська література, 5 клас», учитель має враховувати зміст кожної теми, мету уроку, стан забезпечення закладу освіти засобами навчання, вікові та індивідуальні особливості учнів. Робота учнів у класі може бути організована фронтально, індивідуально або малими групами(парне навчання). Водночас повніше розкриття можливостей мультимедійних технологій безпосередньо на уроці досягається не лише під час фронтальних занять, а й в індивідуальній роботі кожного учня з інтерактивним продуктом.

Таким чином, використовуючи мультимедійний супровід підручника учні отримують не лише знання та уміння, але й набувають навичок роботи з комп'ютером та мультимедійними програмами.

Висновок: Використання на уроці ІКТ і комп'ютерних програм сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу та підвищенню інтересу учнів до предмету, формує в них уміння активно і самостійно працювати, критично мислити, розвиває системність і послідовність мислення, забезпечує міжпредметну інтеграцію, інформаційну та емоційну насиченість уроків, водночас забезпечує зв'язок навчального матеріалу з навколишнім середовищем, соціалізацію особистості.

Отже, сучасні мультимедійні технології та мультимедійні підручники, зокрема «Українська література. 5 клас» на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій надають величезні можливості для розвитку процесу якісної освіти й технологічних знань.

Література

1. Бійчук Г. Л. Використання програмно-педагогічного засобу «Українська література .5 клас» у процесі вивчення української літератури в основній школі на засадах компетентнісного підходу./ [Текст] /Г.Л.Бійчук // Проблеми сучасного підручника :зб. наук. праць/[ред. кол.;наук .ред. – О. М. Топузов] / К.: Педагогічна думка,2012. – Вип.12. – С.300 – 307.

2. Савченко О. Я. Теоретичні підходи до вивчення якості шкільної освіти / О. Я. Савченко // Шлях освіти. – 2006. – №4. – С.2 – 6.

References

1. Biychuk H. L. Vykorystannya prohramno-pedahohichnoho zasobu «Ukrayins'ka literatura .5 klas» u protsesi vyvchennya ukrayins'koyi literatury v osnovniy shkoli na zasadakh kompetentnisnoho pidkhdou./ [Tekst] /H.L.Biychuk // Problemy suchasnoho pidruchnyka :zb. nauk. prats'[/red. kol.;nauk .red. – O. M. Topuzov] / K.: Pedahohichna dumka,2012. – Vyp.12. – S.300 – 307.

2. Savchenko O. Ya. Teoretychni pidkhody do vyvchennya yakosti shkil'noyi osvity / O. Ya. Savchenko // Shlyakh osvity. – 2006. – №4. – S.2 – 6.

Бийчук Г. Л.

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МУЛЬТИМЕДИЙНОГО УЧЕБНИКА «УКРАИНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА. 5 КЛАСС» В ОСНОВНОЙ ШКОЛЕ

В статье рассматривается возможность внедрения ИКТ и мультимедийного программно-педагогического обеспечения по украинской литературе в основной школе на основе компетентностного подходе, с использованием мультимедийных сценариев уроков в 5 классе. Акцентируется внимание на том, что информационно-компьютерные повышают познавательную активность учеников.

***Ключевые слова:** ИКТ, компетентность, медиа грамотность, программно-педагогический комплект, информационные технологии, Е-обучения на основе проекту.*

Biychuk H. L.

THE DIDACTIC POTENTIAL OF THE USAGE OF A «UKRAINIAN LITERATURE. 5» MYLTIMEDIA TEXTBOOK IN THE PRIMARY SCHOOL

The article deals with the problems of implementation of multimedia scenarios of lessons and teaching the Ukrainian literature in the 5- grades of the secondary school; it is proved that these scenarios raise the activity of pupils and their motivation to studying literature at school.

Methodology of multimedia technology usage provides the improvement of training management system at different stages of the lesson, intensification of training motivation, increase of pupils' information culture and training level in modern information technology education, and computer capabilities demonstration as a teaching opportunity for the game. Schoolchildren are interested in novelty of multimedia lessons where they gain interest in educational material studying based on the use of information and communication technologies. Teaching opportunities of multimedia tutorial help to master the basic knowledge on the subject, organize learning material, to form the self-monitoring skills and motivation to learning, and provide training and methodological support for students in their individual work.

Using multimedia training support students not only improve knowledge and skills but also acquire computer skills and multimedia applications.

***Keywords:** information-computer technologies, multimedia, remote education, software-methodical complex, information culture.*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УРСР (40 – 80-ТІ РОКИ ХХ СТ.)

Л. С. Бондар,

*кандидат педагогічних наук,
провідний науковий співробітник лабораторії історії педагогіки,
Інститут педагогіки НАПН України,
e-mail: ip.istp@gmail.com*

У статті проаналізовано загальні проблеми створення підручників для початкової школи (40 – 80-ті роки ХХ ст.), визначено теоретичні засади та диференційований підхід їх побудови, розкрито питання удосконалення.

Ключові слова: *початкова освіта, початкова школа, теоретичні основи, програма, підручник, зміст, структура, функції підручника, диференційований підхід.*

Постановка проблеми. Реформування початкової освіти в Україні актуалізує проблеми оновлення її змісту й удосконалення засобів навчання. Творення підручників нового покоління стає першочерговим у розвитку сучасної початкової школи. Тому треба приділяти особливу увагу підручнику як головному засобу навчання. Однією з важливих проблем є з'ясування специфіки підручників для різних ступенів освіти. Це стосується і початкової школи. Навчальний предмет має включати спільні для всіх предметів розумові, організаційні, практичні та комунікативні засоби діяльності (навчальні уміння), забезпечувати виховний вплив на школярів. Все це зобов'язує авторів підручників урахувати не лише предметний зміст, а й розумову діяльність, що криється за процесом усвідомлення тексту, виконанням завдань, характером сприйняття та ілюстративним матеріалом.

Увага до вдосконалення підручників зумовлена незадоволенням широкої громадськості, у тому числі й педагогічної, рядом недоліків сучасних підручників (недостатність впливу на творчий розвиток школярів, надмірна складність та перевантаження навчальним матеріалом). Ця проблема хвилювала радянських учених і в 30 – 80-ті роки ХХ ст. Дослідження опублікованих критичних праць, як зазначає М.М. Шахмаєв, показали, що шкільні підручники були об'єктом справедливої критики в усьому світі. Більшість підручників не влаштовувала як учнів, так і міністерства освіти. «Порівняння підручників, що зазнавали критики, з тими, що були в школі до них, показує – вони поза будь-яким сумнівом написані на більш високому науковому рівні, яскраво оформлені, містять більш інформаційні ілюстрації і при всьому цьому... не задовольняють ні учнів, ні вчителів, ні батьків», – писав Н.М. Шахмаєв [28, 8].

Аналіз останніх досліджень. Ґрунтовними дослідженнями з методології і теорії змісту шкільної освіти були праці М.В. Богдановича, В.І. Бондаря,